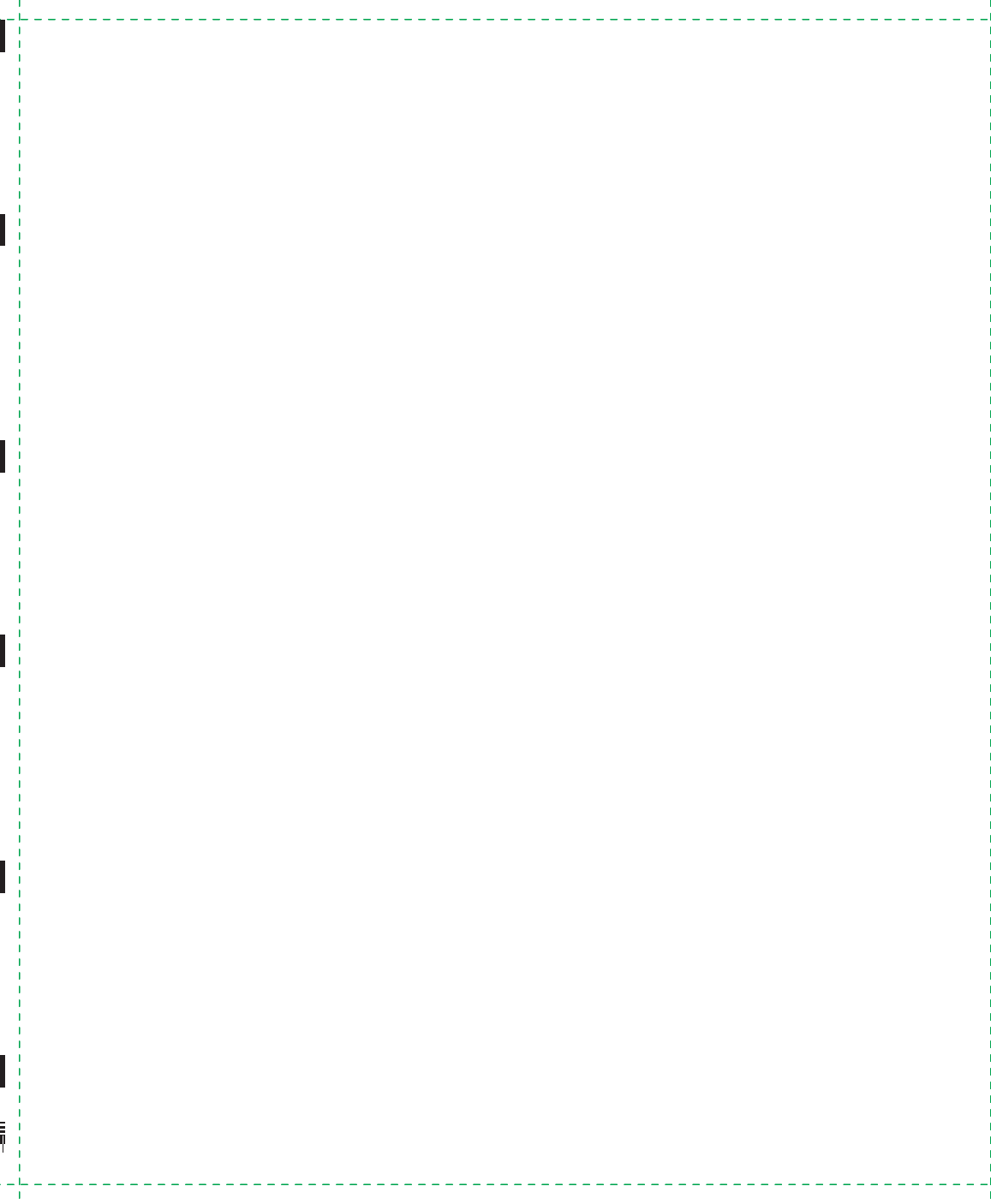


Innehåll

	Inledning.....	7
KAPITEL 1	Riskbeslut.....	11
KAPITEL 2	Att definiera risker.....	35
KAPITEL 3	Att analysera risker.....	63
KAPITEL 4	Att fatta beslut om risker.....	93
KAPITEL 5	Riskperception.....	123
KAPITEL 6	Riskkommunikation.....	153
KAPITEL 7	Risk, kultur och samhälle.....	183
	Tack.....	204
	Vidare läsning.....	205
	Illustrationer.....	215
	Tabeller.....	218
	Register.....	219



Inledning

Risker finns överallt. De kommer från många olika riktningar, till exempel i form av brott, sjukdomar, olyckor, terrorism, klimatförändringar, ekonomi och privata relationer. De kan dessutom kosta oss på många olika sätt, till exempel i form av pengar, hälsa, säkerhet, rykte, sinnesfrid och självkänsla. De uppkommer till följd av våra egna handlingar och tvingas på oss när samhället tillåter nya tekniker, bereder plats för farliga industrier eller förklarar andra länder krig.

Även om de skiljer sig åt på många sätt har risker också mycket gemensamt. *Kort om risk* använder sig av både naturvetenskap och humaniora för att lyfta fram dessa gemensamma drag. *Kort om risk* visar hur samhällsinstitutioner och konventioner påverkar våra beslut i samband med risker, och visar på så vis hur riskhantering erbjuder ledtrådar till hur samhället uttrycker och definierar sig själva. *Kort om risk* studerar de utmaningar som människans intellekt och anpassningsförmåga ställs inför när vi brottas med vår egen och världens oförutsägbarhet.

Kort om risk visar läsarna hur de kan vara kritiska konsumenter till påståenden om risker, vare sig de kommer från politiker, tyckare, läkare, ekonomiska rådgivare, bilverkstäder, friare eller forskare. Boken visar hur man kan värdera påstå-

enden om fakta (vad som kan hända) och värderingar (vad som kan ha betydelse). Den visar hur dagens kontroverser återspeglar historiska teman vad gäller slump, föroreningar, renhet och fara. Den visar vad vetenskapen har lärt sig om hur människor hanterar risker, så att läsaren bättre kan förstå psykologiska motiv hos andra och sig själv. Bland dessa vetenskapliga resultat finns nog några som kan överraska en del läsare, till exempel »människor drabbas sällan av panik vid katastrofer«, »vrede leder till optimism« och »ungdomar har en unik förmåga att uppleva sårbarhet«.

Genom att tillämpa allmänna principer på skilda exempel hjälper *Kort om risk* läsarna att fatta bättre beslut om risker i sina offentliga och privata liv. Boken kommer att lära dem tillämpa sina grundläggande idéer på beslut som gäller personliga risker eller samhällsrisker av många olika slag.

Bokens perspektiv är förenligt med riskanalysens kvantitativa metoder. Dess fokus ligger emellertid på de begrepp som ligger till grund för dessa metoder, inte på deras direkta tillämpning. Att förstå möjligheterna och begränsningarna för riskanalysens moderna metoder är avgörande för att försäkra sig om att dessa ger stöd åt, snarare än undanröjer, människors eget omdöme. Genom att reducera inslaget av mystik i riskbedömningar bidrar *Kort om risk* till att göra människor mer delaktiga i den sortens beslut.

Grunden till risker och *Kort om risk* består i beslutsteori, som formulerar begrepp vars framväxt måste ha inletts med de första mänskliga tankarna kring osäkra val. Beslutsteorins tillämpningar har gett upphov till unika tvärvetenskapliga

samarbeten. Naturvetenskapsmän har bedömt sannolikheter för utfall som identifierats av etiker som reflekterat kring traditioner, politik och strategiska dilemman. Samhällsforskare har skapat metoder för att förklara dessa utsikter och hjälpa individer fatta beslut om sådant de vill ha, givet vad de faktiskt har möjligheten att få. Matematiker och filosofer har formulerat frågor om osäkerheter, som i sin tur kunnat besvaras av dataloger och psykologer. Sociologer och statsvetare har visat hur val av experter och definitioner av »risk« kan lyfta fram somliga perspektiv och tränga undan andra. Dessa samarbeten har dessutom berikat de discipliner som ingått, genom att konfrontera dem med frågor som ligger utanför deras normala områden. Resultatet är att risk har förändrat både de vetenskapliga disciplinerna och våra samhällen.

Kapitel 1, *Riskbeslut*, introducerar ett begreppsligt ramverk för hur man kan tänka beträffande risker, genom att betrakta dem i sammanhang där besluten faktiskt har betydelse. Kapitel 2, *Att definiera risker*, undersöker forskningen och praktiken som gäller hur man kan mäta »risk«. Kapitel 3, *Att analysera risker*, beskriver hur forskare lärt sig förstå sannolikheter för och de många orsakerna till risker, genom att kombinera historiska data, vetenskapliga teorier och expertutlåtanden. Kapitel 4, *Att fatta beslut om risker*, studerar hur individer går från att förstå risker till att göra val, framför allt genom att uppmärksamma hur deras preferenser formas genom en beslutsprocess som innebär nya avvägningar. Kapitel 5, *Riskperception*, sammanfattar modern forskning kring hur människor tänker och känner beträffande risker, med fokus på hur

fördomsfulla omdömen kan påverka valen. Kapitel 6, *Risk-kommunikation*, studerar i vilken grad forskning och politik ger medborgarna chansen att behärska de fakta som ligger till grund för riskbeslut. Kapitel 7, *Risk, kultur och samhälle*, undersöker hur samhällen definierar sig själva genom det sätt på vilket de hanterar faror, inklusive hur de använder riskanalys i sin strävan efter välfärd.